

UNDERSØKELSE AV ARKIVHOLDET I KOMMUNER OG FYLKESKOMMUNER

EN PRESENTASJON AV SENTRALE FUNN FRA 2019

Arkivverkets årlige undersøkelse av arkivholdet i kommuner og fylkeskommuner ble sendt ut for åttende gang i år (2019).

Formålet med undersøkelsen er å få et overordnet bilde av arkivholdet i kommunal sektor, og å måle endringer på sentrale områder over tid. Undersøkelsen er tett knyttet til Arkivverkets tilsyns- og veiledningsvirksomhet overfor kommunene, og til Arkivverkets rolle som utviklingsaktør for sektoren. Vi ønsker å kunne se på effekten av Arkivverkets tilsyns- og veiledningsarbeid. Resultatene vil også bli brukt til å velge ut kommuner vi vil se nærmere på og som et grunnlag for å spisse og forbedre vårt veiledningsarbeid.

Det er et mål at kommunene selv skal kunne ha nytte av undersøkelsen, for eksempel som en årlig oppsummering, som sammenligningsgrunnlag eller som et virkemiddel for å synliggjøre viktigheten av arkiv og dokumentasjonsforvaltning internt og eksternt.

NØKKELTALL FOR SPØRREUNDERSØKELSEN TIL KOMMUNER OG FYLKESKOMMUNER 2019

OM UNDERSØKELSEN	
Utsendelsesdato	01.04.2019
Antall respondenter	440
Svarprosent	96 %

VIKTIGSTE FUNN			
Andel som mener at kommunen overordnet sett har høy arkivkvalitet (har svart 4 og 5)	81 %	Andel som aldri har tatt uttrekk	42 %
Andel som er tilknyttet en arkivordning/ arkivinstitusjon	90 %	Andel som mener kommunen har nok ressurser til å gjennomføre arbeidsoppgavene som pålegges av arkivlovverket (har svart 4 og 5)	25 %
Gj. snitt antall utgående journalposter fra 1.1.18 til 31.12.18	12 560	Gj. snitt antall journalposter i status F eldre enn 3 uker ¹	1309
Totalt antall inngående og utgående journalposter fra 1.1.2018 til 31.12.2018	12,3 mill. (12 324 686 inkl. Oslo)	Totalt antall journalposter i status F eldre enn 3 uker	0,5 mill. (548 654 inkl. Oslo)
Andel som i løpet av siste år har fått økte ressurser for arkivet (økonomi)	12 %	Andel som mener at et tilsyn fra Arkivverket har hatt stor utløsende effekt for deres arkivarbeid ²	50 %
LENKE TIL FJORÅRETS UNDERSØKELSE			
https://www.arkivverket.no/arkivutvikling/tall-og-data-statistikk/kommunearkiver			

Arkivansvaret i Oslo kommune er desentralisert, og virksomhetene og bydelene i kommunen får derfor tilsendt en tilpasset undersøkelse. Denne tilpassede undersøkelsen ble sendt til 51 virksomheter og bydeler i kommunen. I alt svarte 94 % av virksomhetene og bydelene i Oslo kommune på hele eller deler av undersøkelsen.

Arkivverket publiserer denne oppsummeringen av sentrale funn samt samleoversikter over resultater (gjennomsnitt og frekvenser) og rådata på våre nettsider (lenke kommer). Vi håper med dette å gjøre informasjonen som er hentet inn enklere tilgjengelig for gjenbruk og videre bruk.

¹ For majoriteten av sakarkivsystemene betyr dette at dokumentene ikke er offentliggjort på kommunenes postlister.

² Spørsmål stilles bare til kommuner som har hatt tilsyn ila. 2017 og 2018.

OPPSUMMERING OG VURDERING AV SENTRALE FUNN

I denne gjennomgangen av dataene fra undersøkelsen oppsummerer vi de mest sentrale funnene og forsøker å se resultatene i sammenheng. Vi vurderer i hovedsak gjennomsnittsscorer, ikke enkelrapporteringer fra de ulike kommunene. For å se de enkelte kommunenes svar, se nettsidene for årets undersøkelse.

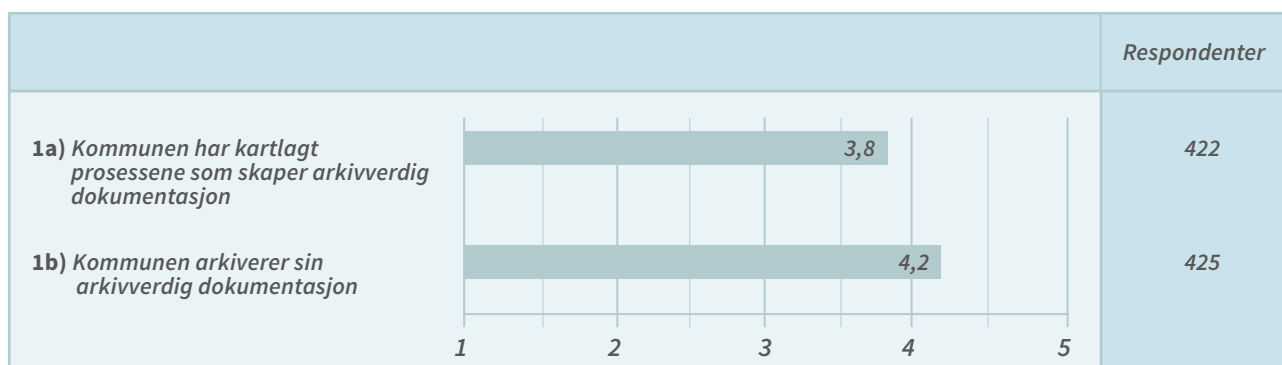
Mange av spørsmålene i undersøkelsen ber kommunene vurdere seg selv på en skala fra 1 til 5, der spørsmålene er stilt slik at 1 indikerer lav arkivkvalitet (påstand stemmer ikke i det hele tatt), mens 5 indikerer høy arkivkvalitet (påstand stemmer veldig godt). Der vi omtaler snittscorer, er det alltid kommunenes samlede gjennomsnittlige score på denne skalaen vi refererer til. For å se en kopi av spørreskjema, gå til nettsidene for årets undersøkelse.

Alle figurer i denne oppsummeringen viser den nasjonale gjennomsnittsscoren på et gitt spørsmål. Det nasjonale snittet inkluderer ikke svar fra virksomhetene og bydelene i Oslo kommune (heretter omtalt som virksomhetene i Oslo). Der gjennomsnittstall for virksomhetene i Oslo nevnes spesielt er dette av rent praktiske hensyn da de får tilsendt en noe annerledes undersøkelse på grunn av det desentraliserte arkivansvaret.

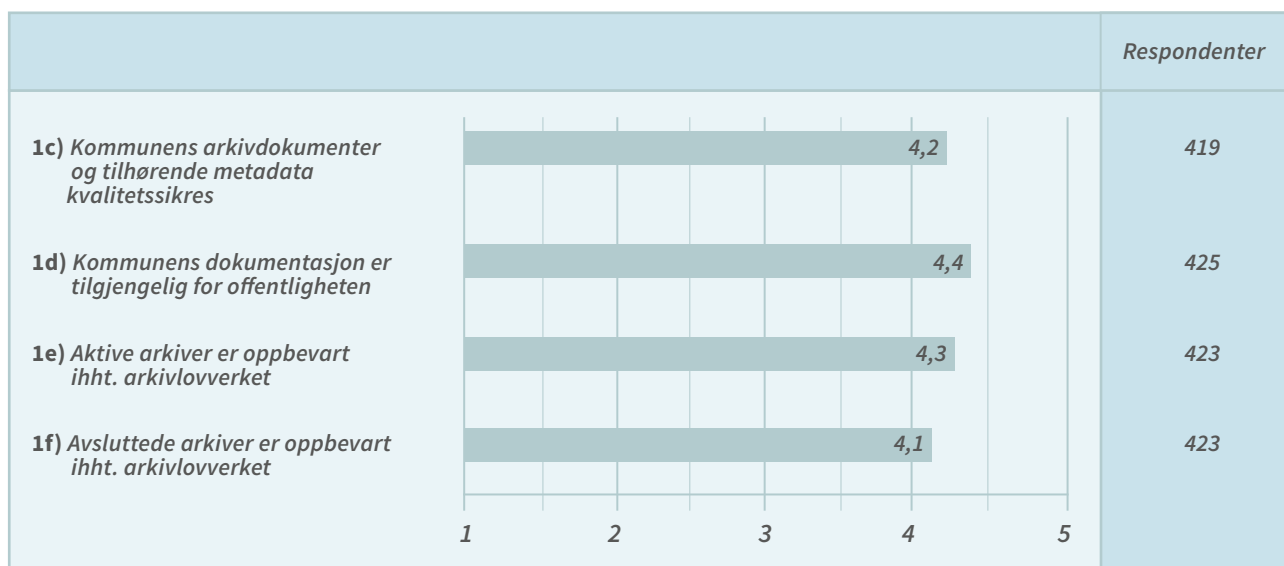
OVERORDNET OM ARKIVKVALITET

Det første temaet i undersøkelsen omhandler overordnet arkivkvalitet i kommunene. Her er det meningen at kommunene skal løfte blikket, og vurdere egen tilstand. Det er minimale forskjeller fra 2018 til 2019 på dette spørsmålet.

På spørsmål om kartlegging av prosesser som skaper arkivverdig dokumentasjon, det vil si oversikter over egne saksbehandlingsprosesser og arkivdokumentene som de skaper, ligger snittet på 3,8. Virksomhetene i Oslo scorer i snitt ganske likt det nasjonale snittet. Kartlegging av prosesser er en komplisert og tidkrevende oppgave, men er et viktig grunnlag for effektiv dokumentfangst og god arkivkvalitet. På spørsmål om arkivering av arkivverdig dokumentasjon, altså selve dokumentfangsten, ligger snittet på 4,2. Dokumentfangst er utgangspunktet for all arkivering. Mye av ansvaret for at arkivverdig dokumentasjon arkiveres ligger i dag på hver enkelt saksbehandler (f.eks. å sørge for at relevante e-poster og SMS-er inkluderes i saker), og det er utfordrende for arkivtjenesten å ha kontroll på om all relevant dokumentasjon faktisk tas vare på. Snittscore bør leses med dette i mente. Arkivverket vil se nærmere på de enkelte virksomhetenes svar på dette spørsmålet.

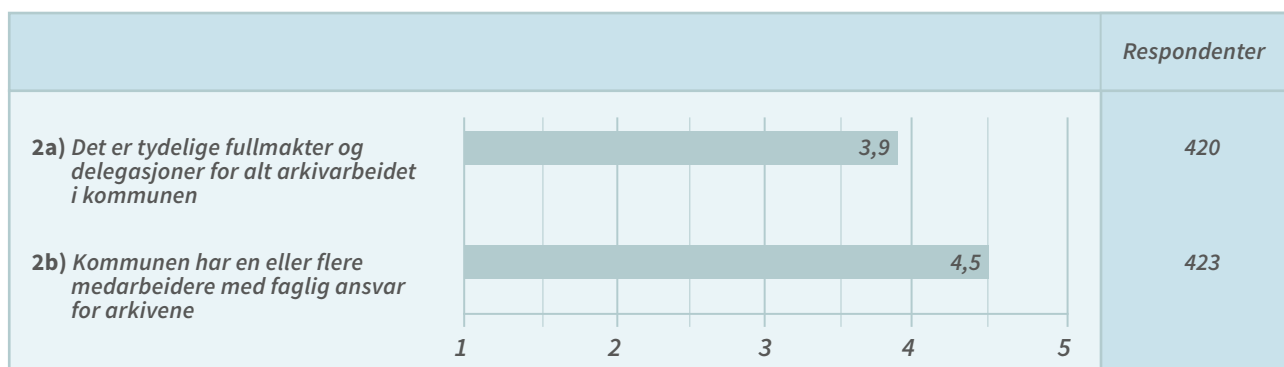

Spørsmålene 1 c til f går på behandling av dokumentasjonen etter at arkivet har fanget den. Her scorer de fleste høyt, og snittet er over 4. I det øyeblikket arkivet har kontroll på et dokument, virker det som om viljen til å håndtere dokumentene iht. lovverket, er god. Blant annet settes det av tid til å kvalitetssikre metadata og gjøre dokumentene tilgjengelig for offentligheten (dvs. utarbeide journal).

ARKIVANSVAR OG ORGANISERING AV ARKIVARBEIDET

På spørsmålet om de har en eller flere medarbeidere med faglig ansvar for arkivarbeidet får vi undersøkelsens høyeste positive score, 4,5 i nasjonalt snitt (4,7 i snitt for virksomhetene i Oslo).

Kommunene scorer i snitt 3,9 på spørsmål om etablering av fullmaktsstruktur. Erfaringene fra de stedlige tilsynene viser at ansvarsfordelingen knyttet til arkivhold ofte er dårlig dokumentert. En klar fullmaktsstruktur og et klart arkivansvar øker sannsynligheten for at arkivfaglige hensyn ivaretas i kommunen. Dette er et lederansvar.

Det scores relativt lavt på spørsmålet om avtaler med private eller interkommunale selskaper inkluderer krav om at arkivlov følges. Dette er i tråd med Arkivverkets funn fra stedlige tilsyn der vi ser at avtaler med private tjenesteytere i mange tilfeller mangler klare bestemmelser om arkiveringsplikt og hvordan arkiv skal behandles ved avslutning av avtale.

	Respondenter
2c) Alle avtaler med private eller interkommunale selskap inkluderer krav om at arkivlov med forskrift følges A horizontal bar chart with a scale from 1 to 5. A dark grey bar extends to the value 3,4. The number '3,4' is printed at the end of the bar.	317

Det samme gjelder spørsmålet om bruk av arkivplan som et redskap for internkontroll. Kravet om å bruke arkivplanen som en del av organets internkontroll er nytt fra 1. januar 2018, og Arkivverket vil derfor følge utviklingen tett. Ønsket er at arkivplanen skal bli et mer hensiktsmessig redskap for godt arkivhold.

	Respondenter
2d) Arkivplanen brukes som et redskap i kommunens internkontroll for arkivarbeidet A horizontal bar chart with a scale from 1 to 5. A dark grey bar extends to the value 3,4. The number '3,4' is printed at the end of the bar.	401

Også i 2019 er det tydelig at mange dokumentsentre og arkivtjenester opplever seg presset når det kommer til ressurser. Undersøkelsens nest laveste snittscore kommer på spørsmålet om de har nok ressurser til å gjennomføre lovpålagte arbeidsoppgaver, 2,8 (3,4 i Oslo kommune).

	Respondenter
2e) Kommunen har nok ressurser til å gjennomføre arbeidsoppgavene som pålegges av arkivlovverket A horizontal bar chart with a scale from 1 to 5. A dark grey bar extends to the value 2,8. The number '2,8' is printed at the end of the bar.	422

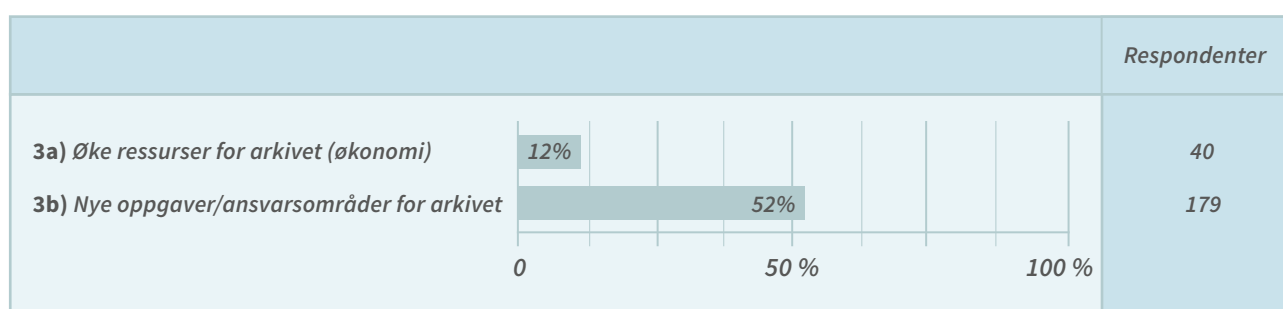
Sammenstilt med hvor godt kommunene vurderer seg selv på spørsmålene om overordnet arkivkvalitet, kan dette fremstå ulogisk. En mulig forklaring kan være at dokumentfangst og mer periodiske oppgaver blir nedprioritert til fordel for daglig arkivdrift. Det vil si at kommunene har nok ressurser til å gjennomføre de løpende oppgavene på en tilfredsstillende måte, men at det ikke finnes ressurser til å gjennomføre de viktige periodiske oppgavene. Denne forklaringen stemmer godt overens med det inntrykket Arkivverket har fra gjennomføring av tilsyn.

SISTE ÅRS HENDELSER I ARKIVENE ELLER FOR ARKIVTJENESTEN

I spørsmål 3 listes det opp noen hendelser som kan ha rammet arkivtjenesten eller arkivmateriale i løpet av det siste året. 2 til 4 % av alle kommuner rapporterer om tap av eller skade på arkivmateriale, og dette omfatter både digitalt og papirmateriale. Arkivverket følger denne utviklingen i dette tett, da vi er bekymret for at manglende uttrekk fra elektroniske systemer vil kunne øke sannsynligheten for at digitalt materiale går tapt. Vi vil også vurdere å gå i dialog med de berørte kommunene om hvorfor tap eller skade har skjedd, for å kunne trekke mulige lærdommer ut av dette som kan gjenbrukes forebyggende for andre kommuner.

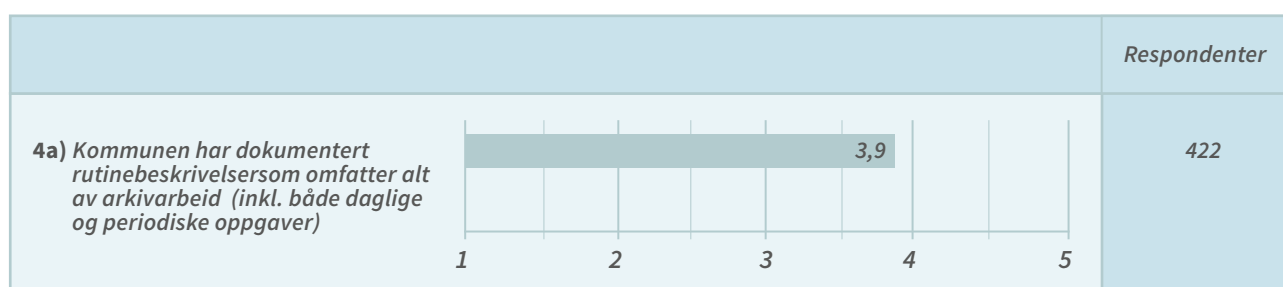
Interessant er det også at over halvparten, 52 %, oppgir at man i løpet av det siste året har opplevde nye oppgaver og ansvarsområder for arkivet. En betydelig andel rapporterer også om endringsprosesser, omstillinger og digitalisering. Dette er i tråd med endringstakten ellers i sektoren, som preges av en skiftene digital virkelighet.

Samtidig ser vi at bare 12 % oppgir at arkivet har fått økte ressurser til å utføre arbeidsoppgavene de får tildelt. Dette gapet illustrerer godt den pressede situasjonen mange arkivtjenester og dokumentsentre står i.

DOKUMENTASJONSFORVALTNING I KOMMUNENE

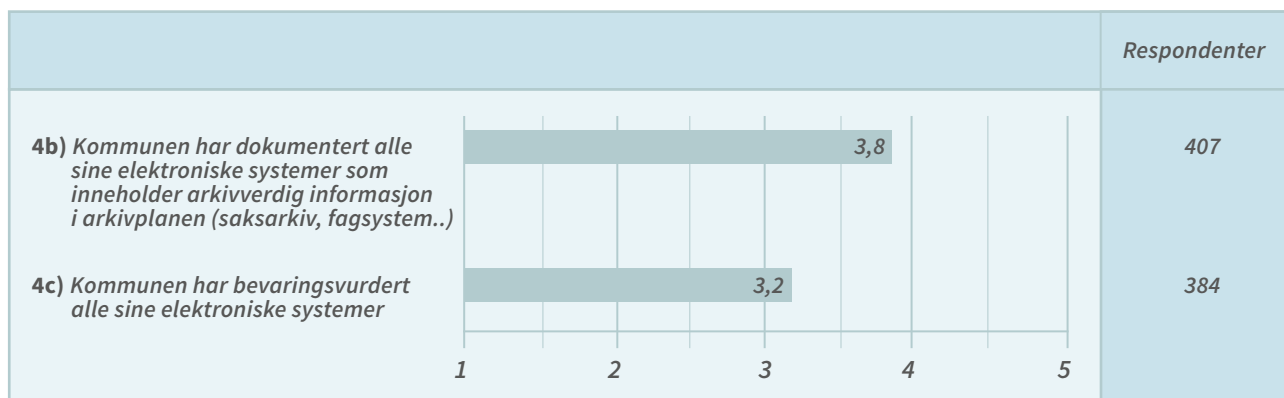
I spørsmål 4 bes kommunene vurdere enkelte sider ved sin egen dokumentasjonsforvaltning. Ifølge svarene har mange av kommunene gode skriftlige rutiner på plass. Det nasjonale snittet er 3,9 (4,3 for virksomhetene i Oslo). Erfaringene fra stedlige tilsyn nyanserer bildet betraktelig, da erfaringene ofte er at det både mangler dokumentasjon for daglige rutiner i de enkelte fagenhetene, og dokumentasjon på rutiner for periodisering og langtidsbevaring.

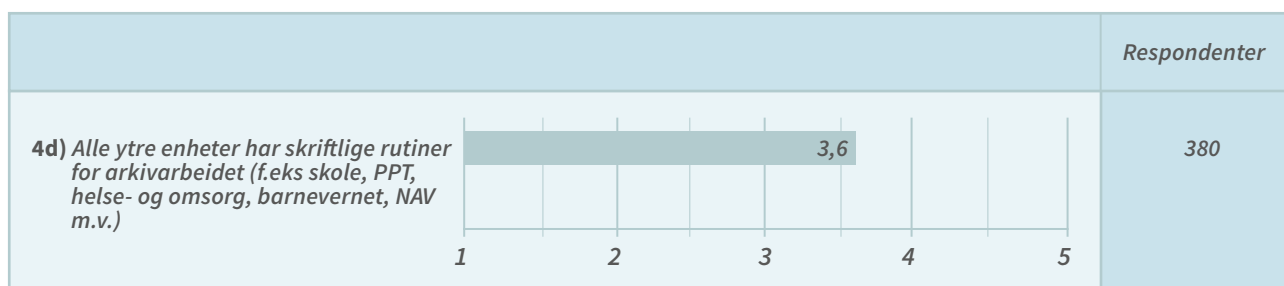
Det er en omtrent lik gjennomsnittsscore på spørsmålet om kommunen har dokumentert alle sine elektroniske system som inneholder arkivverdig informasjon i arkivplanen. Beskrivelser

av systemer er viktig med tanke på gjenbruk av informasjonen i fremtiden. Det tyder antakelig også på at prosessene knyttet til dokumentasjonens tilblivelse og bruk i saksbehandlingen før dokumentfangsten, ikke er godt nok kartlagt.

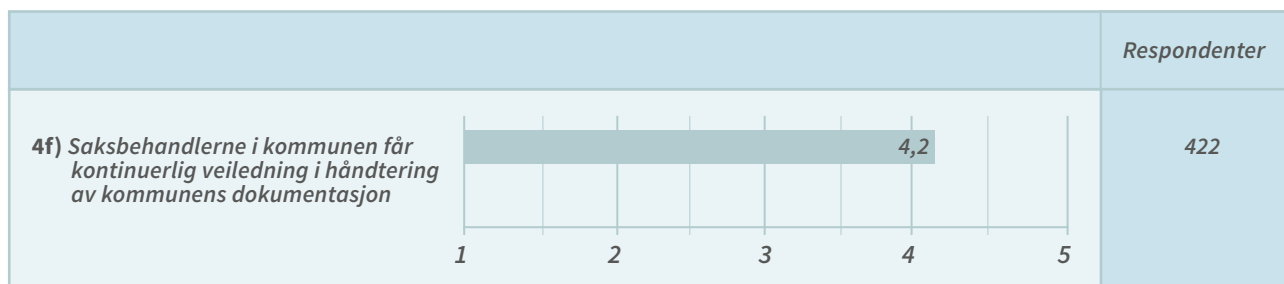
Scoren synker ytterligere på spørsmålet om kommunene har bevaringsvurdert alle sine elektroniske systemer – ned til 3,2 (3,5 i Oslo). Her er det også en høy andel som har svart «vet ikke» eller «ikke relevant», til sammen over 9 % (19 % i Oslo). Dette er alvorlig, og for kommunene som ikke har bevaringsvurdert sine elektroniske systemer kan dette medføre unødvendige utgifter og bruk av ressurser på oppbevaring og vedlikehold av elektroniske systemer som ellers kunne blitt avviklet og kassert.

Scoren øker litt igjen på spørsmålet om skriftlige rutiner for bruk av fagsystemer i ytre enheter. Her er det også en høy andel som har svart «vet ikke» eller «ikke relevant», over 10%. Det at mange kommuner rapporterer at de ikke vet om de har skriftlige rutiner stemmer overens med erfaringene vi har fra de stedlige tilsynene. I mange tilfeller mangler også oversikten totalt, noe som er svært urovekkende med tanke på dokumentfangst og dokumentenes autentisitet.

De aller fleste kommunene driver utstrakt arbeid med veiledning og brukerstøtte i hvordan håndtere og arkivere dokumentasjon, og svært mange scorer seg selv på 4 eller 5 her. Dette stemmer godt overens med inntrykket vi har fra de stedlige tilsynene, der arkivtjenestene jevnt over får mye skryt for servicenivå og brukerstøtte.

OM ARKIVKVALITET I KOMMUNENES SAK/ARKIVSYSTEM

I spørsmål 5 ba vi kommunene om å utføre kontrolløk i egne sak/arkivsystem. Søkene er oppgitt i antall per status. Status R er dokumenter under arbeid og må vurderes av den lokale arkivtjenesten sammen med saksbehandler. Det er viktig å ha rutiner på plass som fanger opp om disse dokumentene fortsatt er under arbeid eller om de faktisk er sendt ut av huset. Når dokumentene blir liggende for lenge i status R kan man ikke sikkert vite om de faktisk er sendt ut. Dokumentenes status i arkivsystemene sier derfor noe om arkivkvaliteten i kommunene.

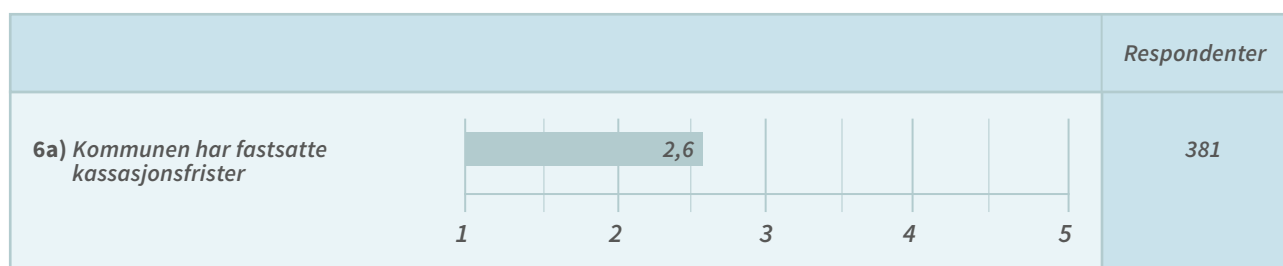
STATUSRAPPORT	GJENNOMSNIITT	RESPONDENTER
5a) Antall journalposter med status R med dokumentdato eldre enn 3 måneder.	1 008,50	407
5b) Antall journalposter med status F med dokumentdato eldre enn 3 uker.	1 308,58	407
5e) Hvor mange utgående journalposter er totalt i basen fra 01.01.18 til og med 31.12.18?	12 559,09	407
e) Hvor mange utgående journalposter er totalt i basen fra 01.01.18 til og med 31.12.18?	13 226,53	406

Status F er dokumenter som er ferdigstilt, men fortsatt ikke ekspedert. Dokumentene er da ikke endelig journalført, og finnes derfor ikke på offentlig journal. De har heller ikke blitt kvalitetssikret og er ikke låst for redigering. Det kan også være et tegn på en arkivtjeneste med for få ressurser til å følge opp det daglige arkivarbeidet. Arkivverket vil vurdere hver enkelt kommunes svar på dette spørsmålet i forbindelse med utvelgelse av fremtidige tilsynsobjekter.

PERIODISKE OPPGAVER – DEPONERING, PERIODISERING OG AVLEVERING

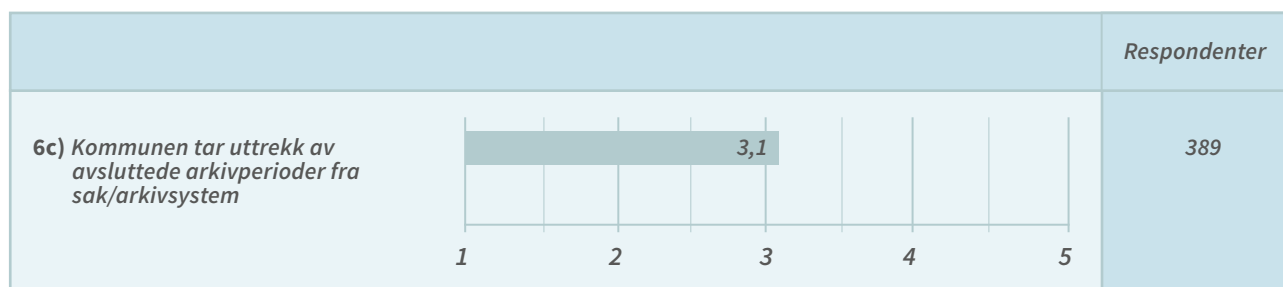
I spørsmål 6 ses det nærmere på deponering, periodisering og avlevering – typiske oppgaver som ikke er en del av daglig drift. Samlet sett er det her kommunene i snitt scorer lavest. Dette samsvarer med Arkivverkets erfaringer fra de stedlige tilsynene de siste årene.

Også i år kommer undersøkelsens laveste snittscore på spørsmålet om fastsettelse av kassasjonsfrister for arkivmateriale som ikke skal bevares permanent. Her ligger den nasjonale gjennomsnittsscoren på 2,6 (3,3 for virksomhetene i Oslo). Uten å fastsette tidspunkt for kassasjon klarer ikke kommunen å systematisk identifisere arkivmateriale som er ute av rettslig og administrativ bruk, og slik redusere behovet for oppbevaring. Scoren har gått noe fram fra 2018 til 2019.

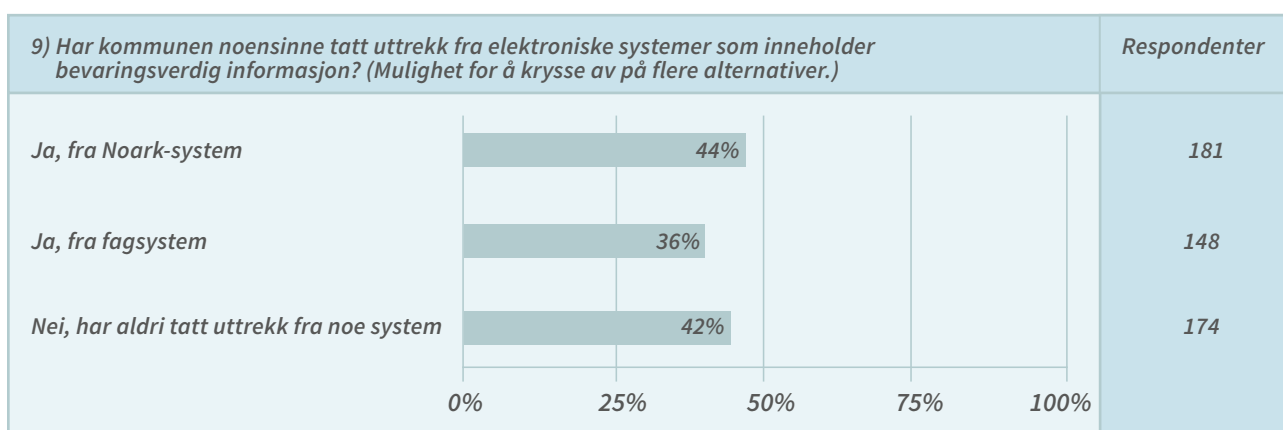

Også på spørsmålet om uttrekk av avsluttede bevaringsverdige elektroniske systemer scorer kommunene lavt, men situasjonen ser ut til å være noe bedret sammenlignet med tidligere år. Det må også understrekes at spørsmålsstillingen er noe endret sammenlignet med 2018.

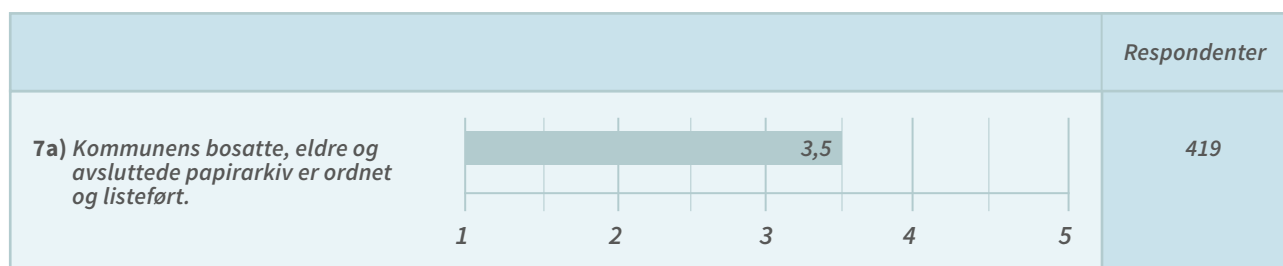
Også svarene på spørsmål 9 viser samme tendens som spørsmål 6 ovenfor; det ser ut til at det er flere kommuner som har tatt uttrekk enn tidligere år. 42 % av kommunene svarer at de aldri har tatt uttrekk fra noen av sine systemer, (36 % i Oslo kommunes virksomheter). I fjor var tallet 54 %. Selv om dette fremdeles er en betydelig andel, er det en merkbar og positiv endring til det bedre. Økningen i uttrekk kommer både fra Noark- og fagsystem.

Det er særlig de små kommunene på under 5000 innbyggere som svarer at man ikke har tatt uttrekk fra noe system. Både mellomstore og store kommuner ser ut til å mene at de håndterer dette adskillig bedre.

ORDNING AV PAPIRARKIV

I spørsmål 7 spør vi om hvor mange hyllemeter papirarkiver kommunene har ordnet og listeført i løpet av det siste året. Ordning og listeføring er en forutsetning for at ansatte og publikum skal kunne finne fram i arkivene på en effektiv måte. De fleste av kommunene som svarte på undersøkelsen i år har jobbet med å tilrettelegge arkivmateriale i løpet av det siste året. Ca. 10 % av kommunene svarte at dette ikke var aktuelt da papirarkivene deres allerede er ferdig ordnet og listeført.

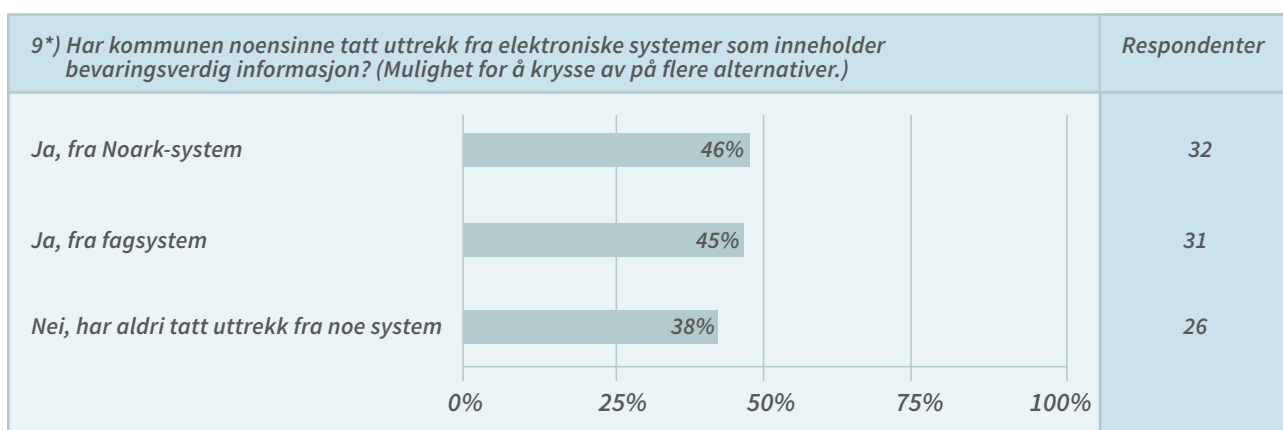

EFFEKTEN AV TILSYN

Arkiverket anser at tilsynsvirksomheten er et viktig virkemiddel for å sikre god dokumentasjonsforvaltning. I hvilken grad tilsyn faktisk kan sies å ha en direkte innvirkning på dette målet henger tett sammen med hvilke tiltak som tilsynene utløser. Spørsmålet er om tilsynet fra Arkiverket bidrar til å sette i gang arkivrelaterte aktiviteter som ellers ikke ville vært satt i gang.

Spørsmålet stilles bare til kommuner som har hatt tilsyn i løpet av 2017 og 2018. Det er omkring 50 % av kommunene som oppgir at et tilsyn gir høy utløsende effekt på arkivrelaterte aktiviteter.

Kommuner som har hatt tilsynsbesøk ser også ut til vise en rekke positive utviklingstrekk. De rapporterer oftere om økt bemanning i arkivet, og at kassasjonsfrister blir fastsatt. De ordner og listefører også betydelig mer materiale enn andre. Særlig interessant er det at kommuner som nylig har hatt tilsyn langt oftere oppgir å ha tatt uttrekk fra et system. Spesielt gjelder dette for fagsystemer. Den positive utviklingen kan ikke nødvendigvis tilskrives tilsynsbesøk alene, og må ses i sammenheng med Arkiverkets utvalgsmetodikk og kommunereformen.

*Filter: De som har hatt tilsyn i 2017 eller 2018

Interne årsverk

Et av Arkivverkets overordnede mål som utviklingsaktør er å bidra til sterke fagmiljøer innen dokumentasjonsforvaltning og arkiv i hele landet. I årets undersøkelse er det derfor stilt spørsmål om antall årsverk kommunene bruker på dokumentasjonsforvaltning og arkivarbeid. Siden arkivarbeid omfatter både styring og planlegging, daglige oppgaver og periodiske oppgaver må hver kommune gjøre et samlet overslag for alle de delene av virksomhetene der arkiv griper inn.

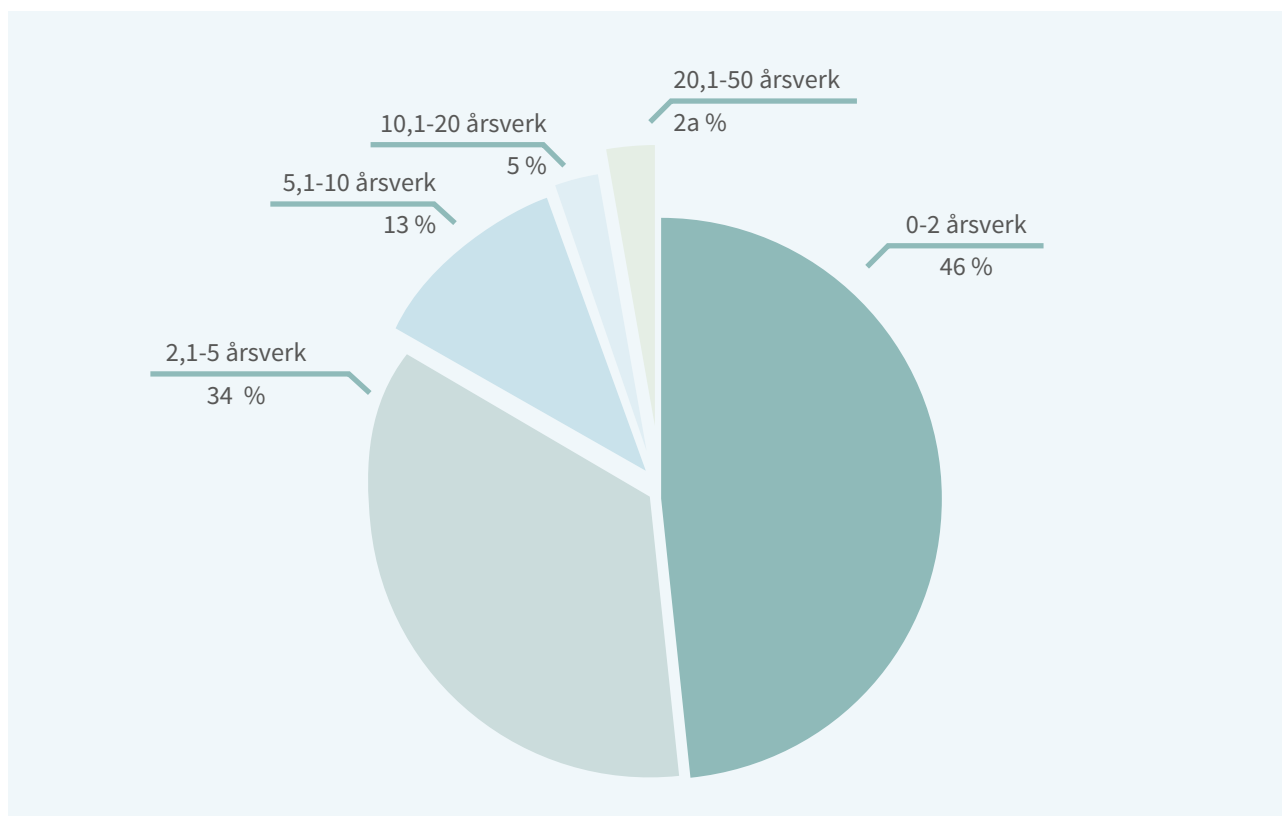
Kommuner og fylkeskommuner bruker i gjennomsnitt 4,3 årsverk på arkivfaglige oppgaver. Tabellen nedenfor viser at en liten kommune (under 5000 innbyggere) bruker 1,7 årsverk i gjennomsnitt. Gjennomsnittet for mellomstore kommuner (mellom 5000 og 20000 innbyggere) er på 3,6 og for store kommuner (over 20000 innbyggere) er det 12,9 årsverk. I Oslo er gjennomsnittet for bydelene/virksomhetene 4,4 årsverk på arkivfaglige oppgaver.

<i>10) Hvor mange interne årsverk bruker kommunen på dokumentasjonsforvaltning og arkivarbeid? (ikke inkl. fylkeskommuner)</i>			
	<i>Observert maximum</i>	<i>Gjennomsnitt</i>	<i>Respondenter</i>
Liten kommune	16,00	1,71	200
Mellomstor kommune	11,00	3,57	139
Stor kommune	85,00	12,87	55
I alt	85,00	3,92	394

Samlet viser rapporteringen at det er store forskjeller på hva som brukes av ressurser, også innenfor kommunekategoriene. Her må det imidlertid tas høyde for at kommunene har foretatt en skjønnsmessig vurdering og at veiledningen har blitt tolket ulikt. For eksempel kan kommuner med utstrakt bruk av fagsystem med arkivkjerne, og der anskaffelse og kvalitetssikring utføres i fagavdelinger, tenkes å ha tolket spørsmålet forskjellig.

Diagrammet med arkivfaglige interne årsverk viser likefult at det dreier det seg om små fagmiljø i kommunene, der 80 % av kommunene bruker under 5 årsverk på arkivfaglige oppgaver. Sett i forhold til spørsmål 2 e der kommunene skal vurdere om de har nok ressurser til å håndheve arkivregelverket og lavest gjennomsnittlig score er 2,8 (3,4 i Oslo kommune) kan det være nyttig å analysere materialet videre for å se om det kan spores en tydelig sammenheng mellom ressursbruk og rapportert arkivkvalitet.

Figur 1: Arkivfaglige interne årsverk

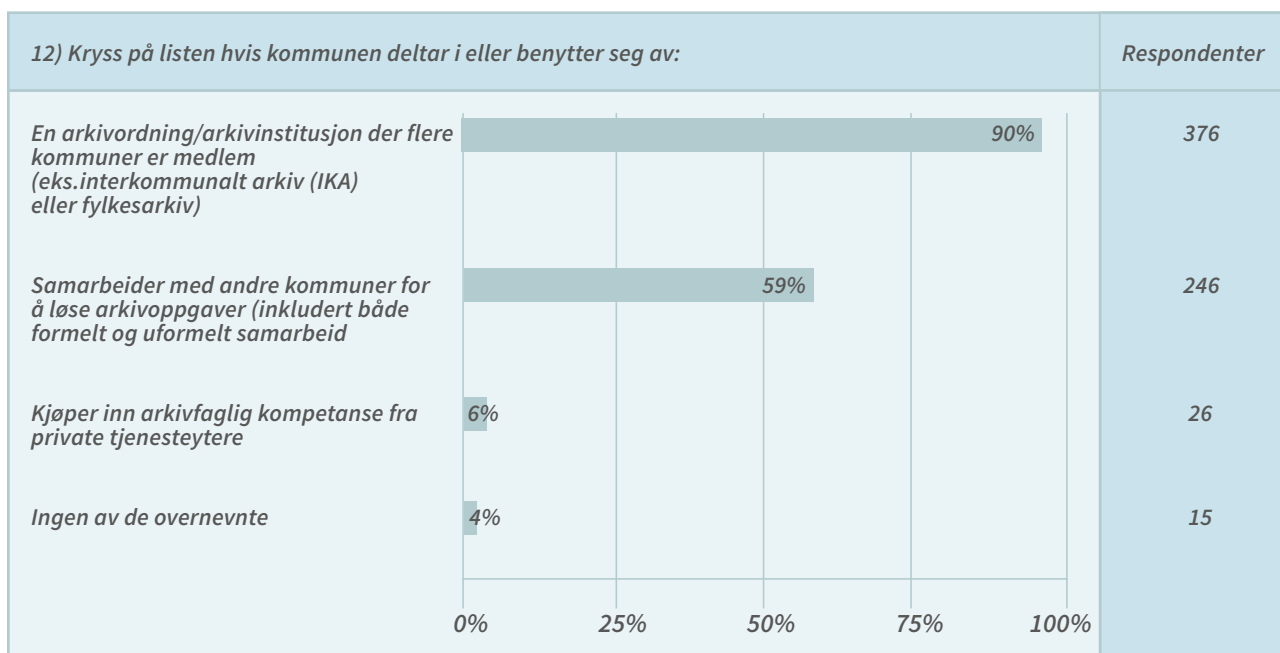
Intern kompetanse

På spørsmål 11a om kommunene har intern kompetanse innen styring og planlegging av arkivarbeid gis det en score på 3,8 (4,2 i Oslo kommune). Under daglige oppgaver ligger gjennomsnittet for kommunene høyt på 4,4 (4,6 i Oslo kommune), mens tallet er lavere for periodiske oppgaver med gjennomsnittlig score 3,8 (4,2 i Oslo kommune). Tendensen sammenfaller med andre funn i undersøkelsen som viser en gjennomsnittlig lav score på faktisk utførte periodiske oppgaver. Dette ser vi for eksempel av 4 c med gjennomsnitt 3,4 knyttet til spørsmål om kommunen har bevaringsvurdert alle sine elektroniske systemer og av spørsmål 9 der over 40 % svarer at de aldri har tatt arkivuttrekk fra hverken fagsystem eller Noark-system.

		Respondenter
11a) Kommunens har intern kompetanse innen styring og planlegging av arkivarbeid	3,8	416
11b) Kommunens har intern kompetanse innen daglige arkivoppgaver	4,4	416
11c) Kommunens har intern kompetanse innen periodiske arkivoppgaver	3,8	415
11d) Kommunens har intern kompetanse innen depotoppgaver	3,5	384

Ekstern kompetanse og samarbeid

Kommunenes interne kompetanse og ressursbruk må imidlertid sees i sammenheng med hvilke arenaer som finnes for samarbeid og deling av kompetanse og i hvilken grad kommunene deltar i dette. 90 % av kommunene oppgir å være medlem av enten et interkommunalt arkiv (IKA) eller et fylkesarkiv. Dette medlemskapet gir kommunene tilgang til et fagmiljø som tilbyr veiledning i dokumentasjonsforvaltning og arkivarbeid, i tillegg til å være depotinstitusjoner. Ulike samarbeidsformer er etablert mellom disse aktørene. Utover dette samarbeider også kommunene seg imellom om arkivoppgaver. Her oppgir 59 % av kommunene å delta i enten formelle samarbeid eller uformelle samarbeid. Noen kommuner deltar i begge deler. Kun 4 % oppgir at det ikke deltar i noen form for samarbeid innen dokumentasjonsforvaltning og arkiv.

Samarbeid mellom fagmiljøer for arkiv er med på å gi sterke og arkivinstitusjoner i hele landet. For kommunene spiller de ulike interkommunale samarbeidene innen arkivfeltet en avgjørende rolle for at kommunene skal klare å bevare og tilgjengeliggjøre arkiv, både på papir og elektronisk, på en god måte. Kommunearkivinstitusjonene (KAI) som består av IKA-er, fylkesarkiv og byarkivene har en nøkkelrolle i å sette fokus på arkivfaglige utfordringer og utvikle praktiske løsninger for bevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiv.

HELHETLIG DOKUMENTASJON OG KULTUR

Det er et overordnet mål for Arkivverket at nasjonens arkiver representerer en helhetlig dokumentasjon av samfunn og kultur. Mens bevaring og tilgjengeliggjøring av offentlige arkiv er en lovpålagt oppgave, skjer bevaring av privatarkiv fra bedrifter, organisasjoner og privatpersoner på frivillig basis. Like fullt utgjør dette en viktig del av Norges samfunnsdokumentasjon og kulturarv, og private arkiv bevares derfor ved mange arkivinstitusjoner, bibliotek og museer. Arkivverket koordinerer bevaringsarbeidet og holder oversikt over bevarte og tilgjengeliggjorte privatarkiv, både analoge og digitale.

I NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø – Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver som Kulturdepartementet har til høring, foreslås det at ansvaret for å koordinere arbeidet med private arkiver av regional betydning skal plasseres i fylkeskommunen. I samme paragraf foreslås det også at fylkeskommunen skal sørge for langtidsbevaring av privatarkiver av vesentlig regional betydning.

I undersøkelsen er det derfor stilt spørsmål til både fylkeskommuner og kommuner om det er utarbeidet strategier for bevaring og tilgjengeliggjøring av privatarkiv. Det betyr at kommunene enten selv har laget planer, eller har laget planer i samarbeid med lokale ABM-institusjoner. For eksempel kan det være et museum der kommunen eller fylkeskommunen er medeier og har gitt i oppdrag å bevare privatarkiv.

Resultatet for kommunene viser at kun 19 % av kommunene har svart ja. Hele 67 % svarer nei og 14 % vet ikke. Blant fylkeskommunene har 25 % svart ja, mens tilsammen 75 % svarer nei eller vet ikke om slike planer foreligger. Etter gjeldende arkivlov og retningslinjer for privatarkivarbeidet i Norge, er fylkeskommunene anmodet om å koordinere bevaring av privatarkiv i sitt fylke. De fleste fylkeskommuner har tatt på seg denne oppgaven og utøver den enten som del av fylkesarkivet, som medeier i interkommunalt arkiv eller museum, eller i samarbeid med Arkivverket ved Statsarkivene. Det er likevel et fåtall som har formalisert dette i politiske vedtak, og oppgaven som utføres blir derfor lett «usynlig» for administrasjon og politisk ledelse. Arkivverket vil ta dette med videre i det pågående arbeidet med å følge satsningsområdet for helhetlig dokumentasjon av kultur og samfunn.

GENERELLE BEMERKNINGER

Undersøkelsen er en form for selvevaluering, bortsett fra der vi ber om konkrete tall fra sak/arkivsystem og om hendelser i arkivet det siste året. I denne oppsummeringen ser vi i hovedsak på gjennomsnittsscorer for alle kommunene samlet. Det kan virke som at kommunene i gjennomsnitt vurderer seg selv mer positivt på spørsmålene enn det som er Arkivverkets inntrykk fra tilsynene. Her er det viktig å merke seg at vi da sammenligner gjennomsnittsscore og et generelt inntrykk fra tilsynsvirksomheten (mest vanlige pålegg). Vi ser i denne oppsummeringen ikke på kommunenes enkeltsvar. De enkelte svarene vil dog være viktig for Arkivverkets utvelgelse av fremtidige tilsynsobjekter.

Arkivverket tror dette kan skyldes en viss manglende kompetanse i utfyllingen av besvarelsene, særlig når vi sammenholder svar knyttet til overordnet kvalitet med svar knyttet til enkeltspørsmål om for eksempel arkivplan og uttrekk. Arkivverket er derfor forsiktig med å legge for mye tyngde i kommunenes svært positive selvvurdering.

Videre er det verdt å fremheve at mange arkivtjenester og dokumentsentre synes å ha fått tilført nye arbeidsoppgaver, uten at dette nødvendigvis medfører økte ressurser til å utføre disse oppgavene. Som en konsekvens, står mange arkivtjenester i en svært sårbar ressurssituasjon. Dette gapet illustrerer godt den pressede situasjonen mange arkivtjenester og dokumentsentre står i. Arkivverket finner situasjonen svært alvorlig.

Kommunenes etterslep innen langtidsbevaring av elektronisk arkiv har i lang tid vært foruroligende. Fremdeles er det nesten halvparten av kommunene som aldri har tatt uttrekk. Arkivverket mener at det derfor er gledelig at kommunene nå ser ut til å gjøre noen små, men svært viktige fremskritt i på dette punktet. Vi tar også forbehold om at kommunereformen kan være en akselerator i så måte, og følger den videre utviklingen tett.